

Методичні рекомендації до ПР 3.

Тема: Особливості рекультивациі порушених земель.

Теоретичний матеріал

Відповідно до оперативної інформації Держгеокадастру, яка отримується від територіальних органів, загальна площа порушених земель по всій території України станом на 01.01.2023 року складає близько 142,7 тис. га. З них понад 85% ста новлять сільськогосподарські угіддя, а це 42,38 га (рис. 4). Якщо брати

Таблиця 5 Інформація щодо порушених та рекультивованих земель на території України станом на 01.01.2023 року*

№	Адміністративно - територіальна одиниця	Всього порушених земель, та	в тому числі порушено протягом поточного року	Рекультивовано земель протягом поточного року, га
1	Вінницька	725,98	10,00	4,7
2	Волинська	5846,51	0	0,0
3	Дніпропетровська	37949,19	0	0,0
4	Донецька	25277,34	48,44	31,1
5	Житомирська	5717,0	0	0,0
6	Закарпатська	1046,11	9	1,4
7	Запорізька	2193,9	0	0,0
8	Івано -Франківська	1491,24	0	1,6
9	Київська	2904,4	0	0,0
10	Кіровоградська	4786,64	0	0,0
11	Луганська	10633,73	0	0,0
12	Львівська	10735,50	4,97	0,0
13	Миколаївська	3198,36	13,96	0,0
14	Одеська	2421,82	0	0,0
15	Полтавська	6710,29	0	3,1
16	Рівненська	2568,8	0	0,0
17	Сумська	2750,22	10,57	0,0
18	Тернопільська	2099,88	0	0,0
19	Харківська	1773,50	12	7,9
20	Херсонська	1700,71	0	0,0
21	Хмельницька	2764,11	0	0,0
22	Черкаська	3536,19	2,24	0,0
23	Чернівецька	456,19	0	1,5
24	Чернігівська	3133,82	0	0,0
25	м. Київ	275,0	0	0,0
Всього		142695,82	110,97	51,25

до уваги, що землі промисловості, Метаове призначення яких було змінено

із земель сільськогосподарського призначення, теж мають по факту сільськогосподарські угіддя (рілля, пасовища, сіножаті), то площа має бути в рази більша. Загальна площа земель, що перебувають у стадії рекультивації становить 7 тис. га по Україні.

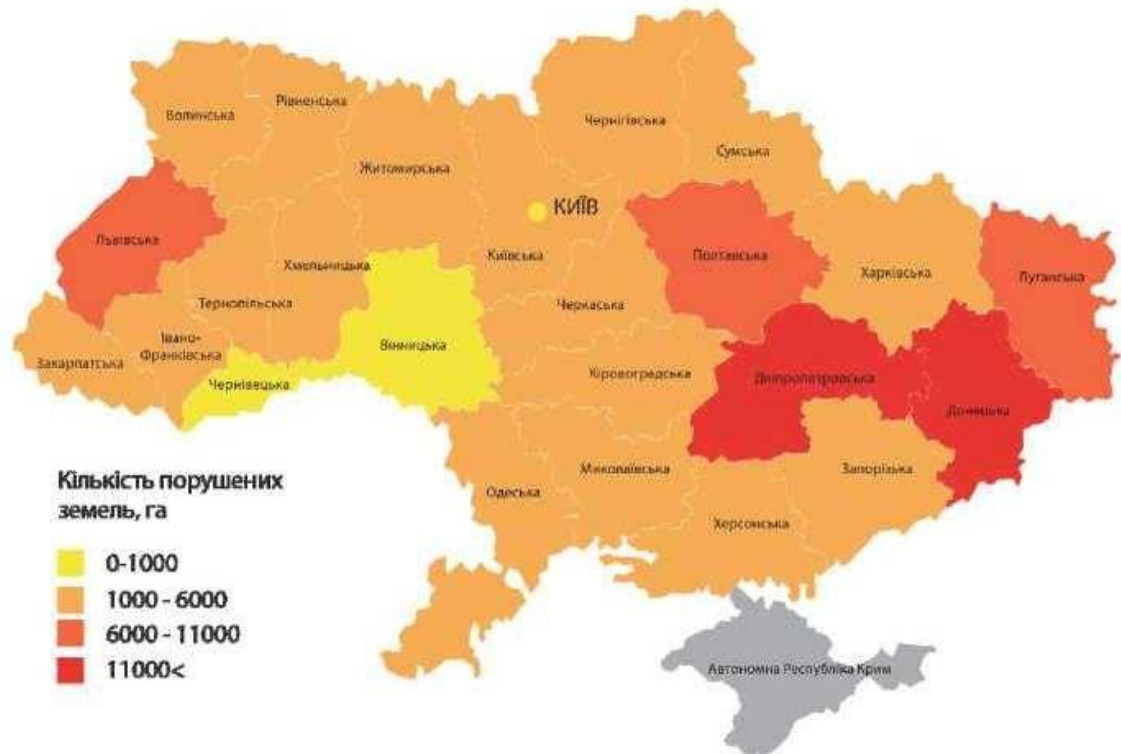

Рис. 4. Порушені землі на території України у розрізі областей станом на 01.01.2023 року.

На рисунку 2 представлена інформація щодо кількості порушених земель на території України протягом 2022 року.

Всього проведено рекультивацію порушених земель на площі 51,25 га по всій території України, з них рекультивовано 31,1 га та території Донецької області (рис. 5-6). Мусимо констатувати, що це неприпустимо замало у порівнянні із загальною площею порушених земель на території України - 142695,82 га.

Відповідно до статті 166 Земельного кодексу України (далі - Кодекс), рекультивація порушених земель - це комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель.

При здійсненні рекультиваційних робіт керуються погодженим робочим проєктом рекультивації (коли відбувається зняття та перенесення поверхневого ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок та проєкту вскривних робіт (проєкт рекультивації кар'єру), де описуються проєктні рішення як проведення вскривних робіт, проведення робіт з рекультивації, так і збереження та використання знятого родючого шару ґрунту земельних ділянок.

Таким чином, можна сказати що після належним чином проведеної рекультивації виникає можливість повторного використання порушеної земельної ділянки для інших потреб.

На сьогоднішній день майже відсутні пропозиції щодо реновації та забудови кар'єрів, існуюча практика передбачає їх механічну рекультивацію. Забудова відпрацьованих кар'єрів дозволить розглядати промисловий регіон як перспективний полігон для дослідження архітектурно-планувальної організації громадських будинків і споруд.

Рис. 5. Порушені землі на території України у розрізі областей протягом 2022 року.

Як вже було зазначено вище, згідно з вимогами чинного законодавства України, рекультивація порушених земель спрямовується на відновлення Ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель. Тому, при застосуванні шведських технологій на території України при забудові відпрацьованих кар'єрів виникає проблема застосування норм українського законодавств, що може трактуватись як «непроведення» рекультивації порушених земель.

Ще одна проблема при проведенні рекультивації порушених земель, яка виникає у правовому полі. На даний час чинним законодавством України не передбачено Порядку прийняття рекультивованих земель, який повинен визначатись Кабінетом міністрів України, або бути врегульований нормами законів та

підзаконних актів. Що, в свою чергу створює правову колізію та унеможливорює здійснення державного контролю при вже проведеної рекультивації порушених земель (при ігноруванні рекультивованих земель), а саме контролю якості рекультивованих земель.

Рис. 6. Інформація щодо рекультивованих земель на території України у розрізі областей за 2021 рік.

При здійсненні діяльності, пов'язаної з порушенням поверхневого шару ґрунту, власники земельних ділянок та землекористувачі повинні здійснювати зняття, складування, зберігання поверхневого шару ґрунту та нанесення його на ділянку, з якої він був знятий (рекультивація).

В свою чергу, **непроведення рекультивації порушених земель** – це невиконання комплексу організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель відповідно до затвердженої документації із землеустрою.

Статтею 211 Земельного кодексу України передбачається відповідальність за порушення земельного законодавства, зокрема, непроведення рекультивації порушених земель.

За невиконання рекультиваційних робіт, с амовільне відхилення від проєктів землеустрою винні особи притягуються до адміністративної відповідальності, передбаченої чинним законодавством.

Згідно з частиною другою статті 54 КУпАП не проведення рекультивації порушених земель – тягне за собою накладення штрафу на громадян від п’яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Рис. 7. Театр Дальхала (Theatre Dalhalla), який побудовано на дні відпрацьованого вапнякового кар'єру, 2023 р.

Рекомендована література

1. Войтків П.С. Технології захисту та відновлення ґрунтів: методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 104 с.
2. Цицюра Я.Г., Шкатула Ю.М., Забарна Т.А., Пелех Л.В. Інноваційні підходи до фіторе mediaції та фіторекультивації у сучасних системах землеробства. Монографія. Вінниця: ТОВ «Друк». 2022. 1200 с.
3. Управління земельними ресурсами : навч. посіб. / уклад. А.С. Попов; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2022. 214 с.
4. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: базові засади теорії, інституціалізації, практики : монографія / за заг. ред. А. М. Третяка. Біла

Церква : ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. 227 с.

5. Панас Р.М. Екологія ґрунтів: навчальний посібник. Львів: «Новий Світ-2000», 2021. 481 с.
6. Войтків П. С. Технології захисту та відновлення ґрунтів : методичні вказівки для самостійної роботи студентів Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 50 с.
7. Моніторинг та охорона земель. Практикум : навчальний посібник / В. С. Мошинський, Т. В. Бухальська, А. Г. Ліщинський, Ж. В. Наконечна. Вид. 2-ге, перероб. та доповн. Рівне : НУВГП, 2019. 202 с.
8. Чорний С.Г. Оцінка якості ґрунтів : навчальний посібник. Миколаїв : МНАУ, 2018. 233 с.
9. Охорона ґрунтів і відтворення їх родючості: навчальний посібник / Забалуєв В.О., Балаєв А.Д., Тараріко О.Г. та ін.; за ред. д-рів, проф. В.О. Забалуєва та В.В. Дегтярьова. Вид. 2-ге, змін. і допов. Х.ФОП Бровін, 2017. 348 с.
10. Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище. Частина 1. Нормування інгредієнтного забруднення: навчальний посібник / Петрук В. Г., Васильківський І. В., Іщенко В. А., Петрук Р. В., Турчик П. М. Вінниця : ВНТУ, 2013. 253 с.